

ców, w: *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, Lb 1982, 428, 434; tenże, SPTK VI 57-59; tenże, *Piętnastolecie księdza Jana K.*, w: *Zmartwychwstanie w dziejach Kościoła i Narodu*, Ka 1990, 50-54. Bolesław Micewski

KASPRZYK LUDWIK ks., ur. 27 VI 1881 w Kunicach k. Myślenic, zm. 22 VIII 1956 tamże, działacz społ.-polit., senator.

Po studiach teol. na UJ (1901-05) i przyjęciu święceń kapł. pracował jako wik. w Jeleśni (1905-07), a nast. w Andrychowie (1907-13), gdzie rozpoczął działalność społ. w środowisku robotniczym; oddelegowany 1913 do pracy w diec. Sekretariacie dla Spraw Społ. (utworzonym z inicjatywy bpa A.S. Sapiehy), podejmował starania zmierzające do zjednoczenia ruchu chrześc.-społ. oraz zawodowego we wszystkich zaborach; K. wchodził w skład Rady Nadzorczej Pol. Zjednoczenia Zawodowego Chrześc. Robotników w Krakowie, a po jego przekształceniu (1918) w Chrześc.-Nar. Stronnictwo Robotnicze reprezentował je w krak. radzie miejskiej; kierował Sekretariatem Kat. Stowarzyszeń Robotniczych; był współtwórcą Pol. Zjednoczenia Chrześc. Związków Zawodowych (1922); → związki zawodowe chrześcijańskie oraz należał do Rady Zjednoczenia Stowarzyszeń Robotników Chrześc.; jako członek wielu stowarzyszeń kulturalno-oświatowych organizował kursy społ. animujące ich działalność; był zał. Katolickiego Tow. Kolonii Wakacyjnych dla dzieci robotników, Stow. Młodzieży Pol., Kat. Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej, a także współzał. Komitetu Opieki nad Uchodźcami (wysiedlonymi z Krakowa) w obozie w Chocień (Czechy), gdzie przebywał 1915-16; uczestnicząc w pracach powołanego przez abpa Sapiechę Księżęc.-Biskupiego Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny redagował (miesięczne) biuletyny „Kobieta Polska” (1916-21) i „Młodzież Polska” (1917-39), dwutygodnik „Robotnik Polski” (1918-21) oraz „Siew Polski” i „W obronie prawdy”; zainicjował wydawanie „Biblioteki Chrześcijańsko-Społecznej”; współpracował z „Głosem Narodu”, „Polonią”, „Dziennikiem Bydgoskim”, a także z „Gazetą Lwowską”; 1928-30 pełnił funkcję senatora; był aktywnym działaczem → Chrześcijańskiej Demokracji (ChD), członkiem jej władz naczelnych oraz przew. Komisji Organizacyjnej II Kongresu; zajmował stanowisko opozycyjne wobec kompromisowej polityki ChD w stosunku do rządu sanacyjnego po zamachu majowym (1926); 1931 został wybrany do Rady Naczelnej i Zarządu Gł. Polskiego Stronnictwa ChD; wskutek pogłębiających się w ChD różnic w ocenie sytuacji polit. oraz pogarszającego się stanu zdrowia 1932 wycofał się z życia społ.-polit. (zamykając tym samym okres szczególnej aktywności krak. chadecji) i został mansjonarzem w kościele Mariackim w Krakowie, a nast. osiadł w Kunicach; 1946 otrzymał godność szambelana pap.; był autorem m.in. *Kazań pasyjnych* (Kr 1946).

J. Puchałka, *Polskie Zjednoczenie Chrześcijańskich Związków Zawodowych z siedzibą w Krakowie*, Kr 1921; A. Wóycicki, *Chrześcijański ruch robotniczy w Polsce*, Pz 1921 (passim); *Sejm i Senat 1928-1933*, Pz 1928; J.T., *Sp. ksiądz Ludwik K.*, NCMC 95(1957) 36-38; J. Zieliński, PSB XII 196-197; B. Krzywołocka, *Chadecja 1918-1937*, Wwa 1974; Cz. Lechicki, *Chrześcijańska Demokracja w Krakowie (1897-1937)*, SH 17(1974) 585-608; H. Przybylski, *Chrześcijańska Demokracja i Narodowa Partia Robotnicza w latach 1926-1937*, Wwa 1980; *Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832-1939*, Wwa 1981, 186, 461; *Z dziejów katolicyzmu społecznego*, Lb 1987, I 230; K. Turowski, *Historia ruchu chrześcijańsko-demokratycznego w Polsce*, Wwa 1989 (passim); E. Balawajder, SBKSP II 19-20.

Edward Balawajder

KASR IBRIM, Qasr Ibrim, łac. *Primis*, miejscowość położona na wsch., skalistym brzegu Nilu, w pobliżu Abu Simbel (w tzw. Nubii Egip.); staroż. forteca oraz centrum adm., miejsce pielgrzymkowe; ok. VIII-XVI w. ośrodek chrześcijaństwa; od XIII w. stolica królestwa Dotauo, stolica biskupstwa, opustoszała w XVI w. (po podboju przez muzułmanów), obecnie częściowo zalana przez wody Jeziora Namera.

K.I. zamieszkiwały różne społeczności (Egipcjanie, Meroici, Rzymianie, chrześcijanie nubijscy, muzułmanie), które pozosta-

wiły po sobie wiele zabytków; z czasów 18. i 19. dynastii egip. Nowego Państwa (ok. 1540-1190 prz.Chr.) zachowały się 4 inskrypcje poświęcone faraonom (m.in. Hatszepsut i Tutmozi-sowi III); z pięciu świątyń niechrześc. na uwagę zasługują świątynia z VII w. prz.Chr. nubijskiego faraona Taharka, z malowidłem ściennym ukazującym władcę składającego bóstwu w ofierze swój portret, oraz świątynia maronicka (ok. 250 prz.Chr.) z wejściem zwieńczonym uskrzydloną tarczą słoneczną. O rozkwitającym w K.I. chrześcijaństwie świadczą 4 kościoły, z których najważniejsza jest katedra NMP z VIII w. w formie budowli 3-nawowej, 4-przędowej z narteksem.

P.L. Shinnie, *Meroe. A Civilization of the Sudan*, Lo 1967 (*Meroe. Cywilizacja starożytnego Sudanu*, Wwa 1986, passim); W.Y. Adams, *The Twilight of Nubian Christianity*, w: *Nubia. Récentes recherches. Actes du colloque nubologique international au Musée National de Varsovie*, 19-22 Juin 1972, Wwa 1975, 11-17; P.M. Garkiewicz, *The Central Plan in Nubian Church Architecture*, tamże 49-64; J.M. Plumley, *The Christian Period at Qasr Ibrim. Some Notes on the Manuscripts Finds*, tamże 101-107; R. Anderson, *Dictionary of Art*, NY 1996, XXV 775-776 (bibliogr.).

Beata Krasucka

KASTALSKI ALEKSANDR DMITRIJEWICZ, ur. 16 XI 1856 w Moskwie, zm. 17 XII 1926 tamże, kompozytor i twórca „moskiewskiej szkoły” prawosławnej muzyki cerkiewnej.

K. wychowywał się w rodzinie prawosł. duchownego; 1875-81 studiował w moskiewskim konserwatorium (fortepian, teorię oraz kompozycję), po czym przez 2 lata w Kozłowie (Miczurin) doskonalił swoje kwalifikacje w prowadzeniu chóru i orkiestry; 1883 powrócił do Moskwy; od 1887 związał się na ponad 30 lat z synodalnym chórem cerkiewnym i synodalną szkołą śpiewu cerkiewnego (jako nauczyciel gry na fortepianie, teorii muzyki, śpiewu, muzyki lud., dyrygent chóru, a od 1910 kierownik szkoły i chóru), która na pocz. XX w. stała się najbardziej znanym centrum śpiewu cerkiewnego w Rosji; muz. język K. pozostawał pod wyraźnym wpływem ros. pieśni lud. – dlatego też bronił się przed wpływami m.in. kompozycji wł. i protest.; po rewolucji październikowej K. poświęcił się przede wszystkim muzyce lud.; od 1918 kierował nowo powstałą Lud. Akademią Chóru, której był właściwym twórcą, a po włączeniu jej (1923), wraz z synodalną szkołą cerkiewną, do moskiewskiego konserwatorium, został dziekanem wydz. chorału i kierownikiem nowo utworzonej katedry muzyki lud.; wtedy powstały jego muz. kompozycje stawiające socjalizm i rewolucję październikową; przedrewolucyjna twórczość K. wpłynęła na współcz. chorał ros.; w muz. dorobku K. można wyróżnić: połączenie chóru z liturgią cerkiewną, powiązanie chóru z chorałem, złączenie chóru z elementem świeckim oraz prace o charakterze literackim.

D. Żitomirski, *Idei Aleksandra Dmitrijewicza K.*, Sowietskaja muzyka (1951) z. 1, 36-44; tenże, *Adrian Dmitrijewicz K. – stati, wspomnienia, materiały*, Mwa 1960, 272-278; N. Neapolitanski, *Aleksandr Dmitrijewicz K.*, ZMP 21(1972) z. 1, 75-78; A. Swan, *Russian Music and Its Sources in Chant and Folkson*, Lo 1973, 143-146; W. Starina, *Pamięci cerkownego kompozytora Aleksandra Dmitrijewicza K.*, ZMP 26(1977) z. 5, 13-16; V. Morosan, *Choral Performance in Pre-Revolutionary Russia*, Michigan 1986, 100-103, 194-195; J. von Gardner, *Gesang der russisch-orthodoxen Kirche*, Wie 1987, II 261-265; K. Sponsel, BBKL III 1207-1211 (bibliogr.).

Jan Sergiusz Gajek, Stanisław Józef Koz

KASTERSKA-SERGESCO MARIA, ur. 2 II 1894 w Warszawie, zm. 7 XII 1969 w Paryżu, historyk literatury, pisarka.

Po studiach na Sorbonie i uzyskaniu 1917 doktoratu (*Les poètes latins-polonais jusqu'à 1589*, P 1918; wyd. potem jako *La poésie latine-polonaise au moyen-âge*, SPM VIII-IX 249-315) zamieszkała w Paryżu, gdzie zajęła się pracą badawczą, dziennikarską i translatorską; wraz z mężem Pierrem Sergesco utworzyła tu bibliotekę rum. (obecnie ich imienia); 1967 otrzymała nagrodę Akademii Francuskiej.

Duże znaczenie dla popularyzacji kultury pol. miał przygotowany przez K. (w serii *Collection de Contes et Chansons Populaires*) tom *Légendes et contes de Podlachie* (P 1928; oparty